

Iwona Wojciechowska-Toruńska*

WYPEŁNIANIE FISKALNYCH KRYTERIÓW ZBIEŻNOŚCI W POLSCE

Deficyty światowe w latach siedemdziesiątych i później spowodowały, że polityka fiskalna w wielu krajach została nastawiona na zmniejszenie deficytów budżetowych, stabilizację bądź obniżenie relacji długu publicznego do Produktu Krajowego Brutto (PKB). W niektórych krajach nastąpiły zmiany ustawowe lub konstytucyjne, aby ograniczyć trwale negatywne skutki deficytów budżetowych¹. Dyscyplina finansów publicznych stała się celem wielu gospodarek światowych. Kraje rozwijające się (tzw. *transition countries*) borykając się z podobnymi problemami z zakresu finansów publicznych odważyły się na próbę implementacji reguł fiskalnych stosowanych w Unii Europejskiej (UE). Wcześniej niektóre z nich same wprowadziły swoje „wewnętrzne pakt stabilności”. Polska jako jeden z niewielu krajów wprowadziła zapis konstytucyjny, dotyczący ograniczenia długu publicznego oraz jego ustawowe progi ostrożnościowo-sanacyjne. Wraz z wejściem Polski i innych krajów akcesyjnych w struktury europejskie te „wewnętrzne pakt stabilności” zostały formalnie wzbogacone o reguły fiskalne obowiązujące w Unii Gospodarczo-Walutowej (UGW) w ramach UE. Z dniem członkostwa Polski w UE, dyscyplina fiskalna UGW ma moc wiążącą dla polskich finansów publicznych². Nowo przyjęte państwa członkowskie UE są zobowiązane do przestrzegania m. in. tzw. kryteriów zbieżności (*convergence criteria*) zawartych w Traktacie Maastricht oraz zasad Paktu Stabilności i Wzrostu (PSW). Wyróżnia się kryteria zbieżności: monetarne i fiskalne (rys. 1).

Celem tego artykułu jest przedstawienie fiskalnych kryteriów zbieżności oraz stopnia ich wypełnienia przez Polskę.

* Dr, asystent w Katedrze Finansów i Bankowości Uniwersytetu Łódzkiego.

¹ Por. G. Kopist, S. Symansky, *Fiscal Policy Rules*. National Monetary Fund, Washington DC 1998, Occasional Paper no 162; M. Buti, *EMU's Fiscal Rules: What can or cannot be Exported*, EC, Working Papers, 30 April 2002; U. Kosterna, *Deficyt budżetu państwa i jego skutki ekonomiczne*, PWN, Warszawa 1995.

² M. Warbiński, *Prawna droga do UE czyli dostosowanie polskiego prawa*, Materiały UKiE, Warszawa 1997.

Reguły fiskalne³ będące elementem struktury dyscypliny fiskalnej UGW w ramach UE są zawarte w *kryteriach zbieżności* określonych w art. 121 ust. 1 TWE i załączonym do Traktatu protokole nr 6 oraz w Pakcie Stabilności i Wzrostu (rys. 1). Kryteria zbieżności wprowadzające ograniczenia na narodowe polityki fiskalne stały się warunkiem wstępnym przystąpienia do UGW. W Traktacie Maastricht zostały one określone dość ogólnie (art. 109)⁴. „W odniesieniu do kryterium określającego stan finansów publicznych przyjęto za wielkość referencyjną dotyczącą deficytu budżetowego 3% PKB, a długu publicznego 60% PKB. Kryteria te stanowią fiskalne kryteria konwergencji”.

Traktat Maastricht ustanowił dla krajów członkowskich wstępne warunki przyłączenia się do strefy euro, z kolei celem Paktu Stabilności i Wzrostu jest, aby dyscyplina fiskalna (dyscyplina finansów publicznych) była trwałą cechą UGW⁵.

Wydaje się, że w Polsce do tej pory odpowiednikiem reguł fiskalnych UGW była konstytucyjna reguła długu publicznego oraz ustawowe progi ostrożnościowo-sanacyjne⁶. W związku z członkostwem Polski w UE polska reguła długu publicznego została wzbogacona o kryterium deficytu budżetowego 3(0% PKB) oraz o tzw. regułę PSW, której główną zasadą jest zobligowanie krajów członkowskich do prowadzenia polityki fiskalnej utrzymującej saldo budżetowe bliskie równowagi lub odznaczające się nadwyżką w średnim okresie czasu, w celu umożliwienia krajom członkowskim przestrzegania wartości referencyjnej (3% PKB) nawet w okresie gorszej koniunktury.

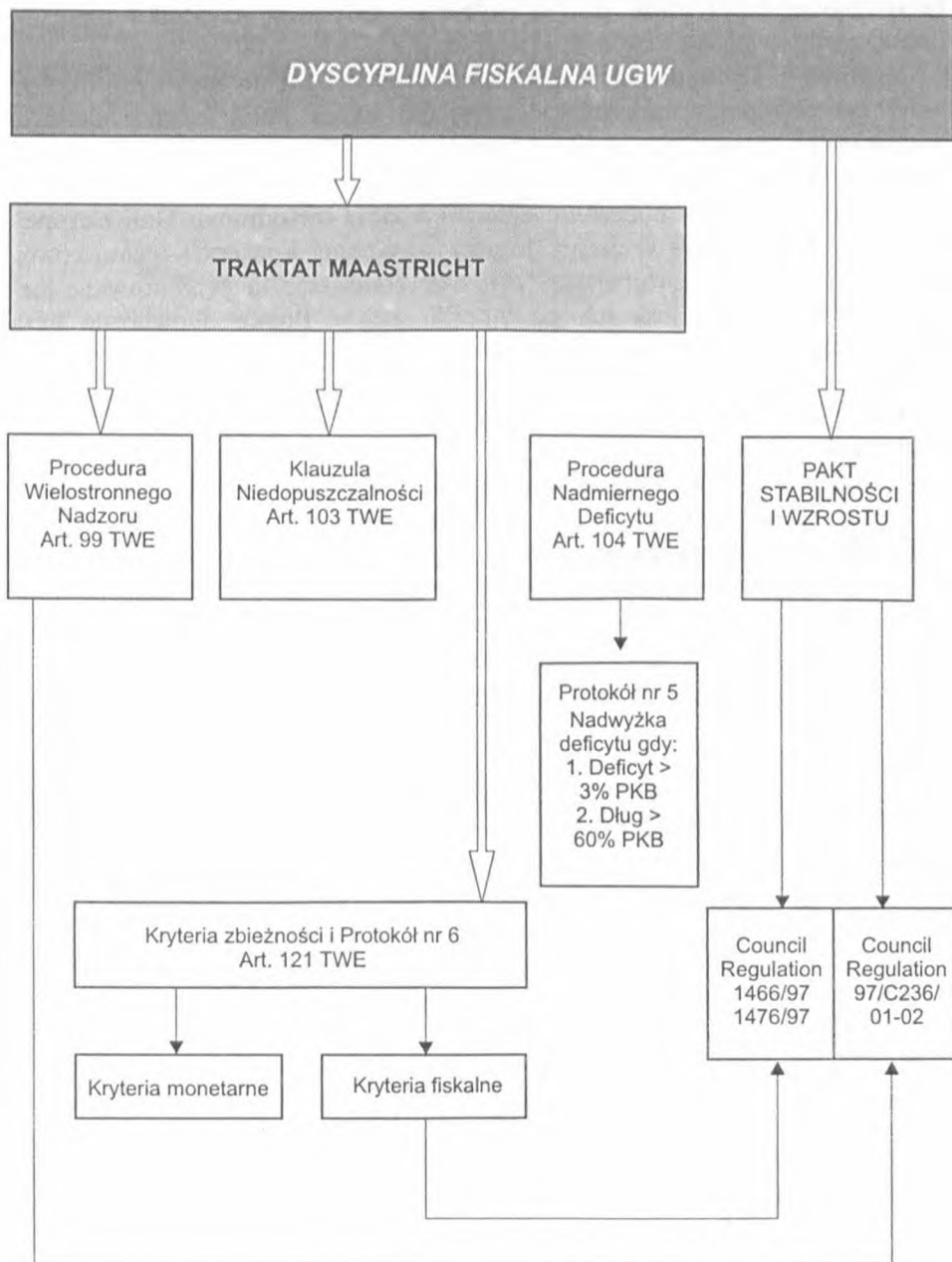
³ Reguły fiskalne, czyli tzw. liczbowe reguły polityki fiskalnej, to wszystkie ograniczenia poziomu deficytu budżetowego państwa, długu publicznego lub wydatków, mające wpływ na projektowanie lub wykonywanie budżetu. Rozumienie to jest zgodne z podejściem większości ekonomistów badających zagadnienie reguł fiskalnych. Milesi-Ferretti (1997), Bayoumi, Eichengreen (1995), Kopits, Symansky (1997), Buiter (2003) oraz większość autorów prac zamieszczonych w syntetycznym opracowaniu Banca d'Italia (2001). Kopits i Symansky (1997) przyjmują dodatkowo, że reguła musi mieć charakter permanentny, tj. jej działanie powinno być nieograniczone w czasie.

⁴ Kryteria te to:

- stabilność cen, co oznacza stopę inflacji na poziomie zbliżonym do poziomu stóp występujących w trzech krajach członkowskich o najniższej inflacji;
- niewystępowanie nadmiernego deficytu budżetowego i długu publicznego (zgodnie art. 104b);
- uczestnictwo waluty w mechanizmie kursowym ESW w ramach normalnego przedziału wahań przez okres, co najmniej dwóch lat, bez dokonywania dewaluacji tej waluty wobec waluty któregośkolwiek z krajów należących do systemu;
- poziom długoterminowej stopy procentowej, wskazujący na trwałą charakter osiągniętej zbieżności.

⁵ G. Kopits, S. Symansky, *op. cit.*

⁶ Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. art. 216-226 (rozdział: *Finanse publiczne*) reguluje podstawowe zasady dotyczące prowadzenia polityki fiskalnej państwa, Ustawa o finansach publicznych z 2 listopada 1998 r. w rozdz. 43 zawiera progi ostrożnościowo-sanacyjne dla długu publicznego.

Rys. 1. Miejsce kryteriów fiskalnych w strukturze dyscypliny fiskalnej UGW

Źródło: Opracowanie własne.

Wypełnianie fiskalnych kryteriów zbieżności przez Polskę w dłuższej perspektywie czasu może się przyczynić do poprawy wizerunku finansów publicznych w Polsce i w UE.

Zgodnie z Traktatem Maastricht oraz załączonym do niego protokołem nr 5 do obliczenia maksymalnego pułapu długu publicznego i deficytu budżetowego stosuje się zasady przewidziane w Europejskim Systemie Rachunków Narodowych i Regionalnych 1995 (ESA 1995).

Główna różnica w obliczaniu deficytu według metodologii Unii Europejskiej oraz metodologii krajowej dotyczy odmiennej koncepcji rachunkowej. Według metodologii europejskiej wszystkie transakcje są prezentowane memoriałowo (w momencie ich powstania), zaś w Polsce obowiązuje baza kasowa, tzn. transakcje są rejestrowane w momencie faktycznego przepływu środków pieniężnych. Ponadto ewentualne zaległości z tytułu podatków i składek na ubezpieczenia społeczne są wykazywane w wysokości możliwej do osiągnięcia⁷.

Odzwierciedleniem stopnia wypełniania fiskalnych kryteriów zbieżności w Polsce są procentowe relacje wielkości deficytu budżetowego i długu publicznego do Produktu Krajowego Brutto.

Sposób obliczania deficytu budżetowego zgodnie z ustaleniami traktatowymi można przedstawić za pomocą równania:

$$DB - N - W + /_M = DN,$$

gdzie:

DN – przyrost zadłużenia netto, czyli *net borrowing*,

DB – przyrost zadłużenia brutto,

N – przyrost należności sektora budżetowego,

W – przyrost stanu środków na rachunkach bankowych sektora budżetowego,

M – saldo operacji majątkowych w sektorze budżetowym (wydatki majątkowe pomniejszone o dochody uzyskane ze sprzedaży składników majątkowych)⁸.

Polska nie spełnia kryterium deficytu budżetowego w ostatnich dwóch latach (tab. 1). Deficyt budżetowy w 2002 r. wynosił 5,1% i uległ zmniejszeniu tylko o 0,3% PKB w 2003 r. Barię w wypełnianiu kryterium deficytu budżetowego w 2004 r. jest niekorzystna struktura w wydatkach sektora (duży udział wydatków zdeterminowanych) oraz wysokie obciążenie związane z potrzebą współfinansowania programów unijnych i składka do

⁷ Ministerstwo Finansów, *Uzasadnienie do ustawy budżetowej na 2004 r.*, Warszawa 2003.

⁸ J. Ciak, *Wypełnianie finansowych wymogów Traktatu Maastricht w krajach strefy euro i w Polsce*, „Bank i Kredyt”, lipiec 2003.

budżetu unijnego. W kolejnych latach spodziewany jest wysoki wzrost gospodarczy, dodatkowo utrwalony przez przystąpienie do Unii Europejskiej, co przełoży się na obniżenie poziomu deficytu

Tabela 1

Kształtowanie się deficytu budżetu państwa w latach 2002–2006

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
	wykonanie		ustawa	prognoza	
Kasowy wynik budżetu państwa	-5,1	-4,8	-5,3	-4,2	-3,3
Wynik wg metodologii UE	-3,9	-4,2	-5,7	-3,9	-2,8

Źródło: Ministerstwo Finansów, *Uzasadnienie do projektu budżetu na 2004 r.*

Przewiduje się, że w 2004 r. deficyt według kryteriów z Maastricht wyniesie $-5,7\%$ PKB. Prognozy deficytu na kolejne lata uwzględniają utrzymanie się wysokiego tempa wzrostu gospodarczego oraz systematyczną redukcję wydatków budżetowych. Spełnienie tych dwóch warunków stwarza możliwość wypełnienia kryterium deficytu w 2006 r.⁹

Zgodnie z założeniami rządowej *Strategii finansów publicznych i rozwoju gospodarczego, Polska 2000–2010* finanse publiczne miały zostać zrównoważone w 2003 r. Obawiano się, że problemy budżetowe w 2001 r. spowodowane m. in. niskim tempem wzrostu oraz wprowadzeniem wielu reform (deficyt budżetowy w 2001 r. wyniósł $5,4\%$ PKB) mogą znacznie utrudnić osiągnięcie tego celu¹⁰. Prognozy te zostały potwierdzone rzeczywistą wielkością deficytu budżetowego w 2003 r. Wielu ekonomistów jest zgodnych, co do najwcześniejszego spełnienia przez Polskę kryterium deficytu, tj. w 2006 r.¹¹ Według unijnych ekspertów Polska, Czechy, Węgry, Słowacja, Cypr, Malta mają szansę przystąpić do strefy euro około 2009 r., trzy lata po Litwie czy Estonii. Oznaczałoby to, że w tym właśnie roku Polska osiągnęłaby (zdaniem unijnych ekspertów) „trwały stopień wypełniania kryteriów zbieżności”¹². W najbliższych tygodniach Komisja Europejska rozpocznie przeciwko Polsce i pięciu innym krajom nowym członkowskim procedurę ostrzegawczą za nadmierny deficyt budżetowy (rys. 1). Z planu naprawy finansów publicznych, który został przesłany do Brukseli, wynika,

⁹ *Ibidem.*

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ Najwcześniej w 2006 r. „Rzeczpospolita”, 29 listopad 2002, nr 278; J. Ciak, „Bank i Kredyt” 2003, nr 7.

¹² *Procedura ostrzegawcza wobec 6 państw za nadmierny deficyt budżetowy*, „Rzeczpospolita”, 6 maj 2004, nr 105.

że wielkość prognozowanego deficytu budżetowego w poszczególnych latach jest następująca: w 2005 – 4,2% PKB, 2006 – 3,3% PKB, 2007 – 1,5% PKB, co jest zgodne z dotychczasowymi prognozami Ministerstwa Finansów. Wyliczenia te zakładają, że Otwarte Fundusze Emerytalne (OFE) są częścią sektora publicznego. Jeżeli jednak stanie się tak, jak sugerował Eurostat¹³, tzn. że nie należy zaliczać tego elementu do sektora publicznego, to deficyt budżetowy zwiększy się o 1,6% PKB rocznie¹⁴. Wówczas wyniki deficytu budżetowego kształtowałyby się tak: w 2005 – 5,8% PKB, 2006 – 4,9% PKB, 2007 – 3,1% PKB. Można wnioskować, że skoro spełnienie kryteriów zbieżności w Polsce zostałoby przesunięte o jeden rok, to szansa na trwale spełnienie kryteriów zbieżności pojawiłaby się około roku 2010.

Kryterium zadłużenia stanowi, że wielkość zadłużenia publicznego nie może przekraczać 60% PKB, chyba że stosunek ten maleje w wystarczającym stopniu i zbliża się w zadowalającym tempie do powyższego wskaźnika.

Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych liczony według nominału, zgodnie z zasadami UE, nie uwzględnia potencjalnych wypłat z tytułu udzielonych przez jednostki sektora gwarancji i poręczeń oraz zobowiązań wymagalnych jednostek sektora, które według metodologii UE stanowią wydatek na bazie memoriałowej.

Prognozowana relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB wyniesie w 2004 r. 47,6% PKB. W 2005 r. ma wynieść 51,4% PKB, a w 2006 51,3% PKB. Wzrost zadłużenia jest głównie odzwierciedleniem rosnących potrzeb pożyczkowych budżetu państwa.

Polska w ostatnich latach spełnia kryterium długu publicznego według Traktatu z Maastricht. Uważa się, że dług publiczny Polski jest umiarkowany (w 2003 r. wyniósł 44,8% PKB) i oczekuje się, że w średnim okresie pozostanie na poziomie poniżej 60% (tab. 2).

Tabela 2

Kształtowanie się długu publicznego w latach 2002–2006 w Polsce (w % PKB)

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
Państwowy dług publiczny	45,6	49,8	53,0	57,2	57,4
Dług w/g metodologii UE	41,6	44,8	47,6	51,4	51,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: MF, *Uzasadnienie do ustawy budżetowej na 2004 r.*

¹³ *Spór o statystykę potrwa Eurostat to Niezależny Urząd Statystyczny przy Komisji Europejskiej*, „Rzeczpospolita”, 24–25 kwietnia 2004, nr 97(6780).

¹⁴ *Procedura ostrzegawcza...*

W związku z członkostwem Polski w UE rok 2004 wprowadza do dynamiki wydatków publicznych, deficytu budżetowego i długu publicznego nowe elementy związane z koniecznością zapłacenia unijnej składki członkowskiej i wyasygnowania środków na udział w finansowaniu projektów wspieranych przez unijne fundusze strukturalne i spójności. „Wydatki związane z członkostwem w Unii przekroczą 8 mld zł, a towarzyszyć im będzie zbliżona do 0,5 mld zł utrata dochodów z ceł. Już tylko suma tych dwóch wielkości stanowi równowartość ponad 1% PKB, o którą przychodzi powiększyć w 2004 r. dług publiczny”¹⁵. Wypełnianie kryterium długu i deficytu jest uzależnione nie tylko od zmian w wydatkach i dochodach państwa. Kolejnym czynnikiem, który powoduje przyrost długu publicznego, to „siła euro”¹⁶. Około jednej trzeciej polskiego długu publicznego stanowi zadłużenie zagraniczne. Przeważająca część zadłużenia zagranicznego przypada na instrumenty denominowane w euro lub walutach silnie skorelowanych z euro. W związku z tym dług publiczny wyrażony w złotych¹⁷ zmienia się znacznie wraz ze zmianą kursu złotego wobec euro. W 2003 r. 26,3 mld zadłużenia zagranicznego odpowiadało 124 mld zł przy kursie 4,72 PLN/Euro. Wzrost kursu o 10 gr do 4,82 PLN/Euro powoduje zwiększenie zagranicznej części długu publicznego o 2,6 mld zł (0,3% PKB)¹⁸.

Uzyskanie członkostwa w UE zgodnie z kryteriami kopenhaskimi jednocześnie oznacza uczestnictwo w UGW. W momencie przystąpienia do UE nowe państwa członkowskie (w – tym Polska) uzyskały statut tzw. państwa członkowskiego objętego derogacją (Member State with derogation). W rozumieniu art. 122 Traktatu, oznacza to, że państwa te będą uczestniczyć w III etapie UGW w ograniczonym zakresie, przejawiającym się m. in. stosowaniem waluty krajowej. Nowe państwa członkowskie, w tym Polska, zostają objęte wyłączeniem „przejściowym” – do czasu *trwałego spełnienia kryteriów zbieżności*¹⁹.

Nie wszystkie kraje członkowskie UE przed przystąpieniem do UGW (1 stycznia 1999) spełniały kryteria fiskalne zawarte w Traktacie z Maastricht z 7 grudnia 1992 r. Wyjątkiem tym była Hiszpania i Grecja, które nie spełniały kryterium deficytu budżetowego w 1997 r. Jednak w roku następnym kraje te osiągnęły znaczną poprawę w Grecji aż o 1,4% PKB, a w Hiszpanii o 0,6% PKB. W roku 1999 w obu krajach zostało spełnione kryterium deficytu budżetowego znacznie poniżej wartości referencyjnej (3% PKB). Było to odpowiednio w Grecji – 1,8% PKB oraz w Hiszpanii – 1,2% PKB (tab. 3).

¹⁵ D. Filar, „Bankier” 2004, nr 1.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Dług wyrażony w złotych jest brany pod uwagę przy mierzeniu relacji do PKB.

¹⁸ Takie zjawisko miało miejsce w styczniu i w lutym 2004 r. D. Filar, *op. cit.*

¹⁹ R. Woreta, J. Borowski, *Immediate Policy Challenges Stemming from Poland's future EMU Accession*, Bank i Kredyt, lipiec 2002.

Tabela 3

Deficyt budżetowy w krajach UE w latach 1997–2000 w relacji do PKB

Wyszczególnienie	1997	1998	1999	2000				
Belgia	-1,9	-0,9	-0,7	0,0	+	+	+	+
Niemcy	-2,7	-2,1	-1,4	-1,3	+	+	+	+
Grecja	-4,6	-3,2	-1,8	-0,9	-	-	+	+
Hiszpania	-3,2	-2,6	-1,2	-0,3	-	+	+	+
Francja	-3,0	-2,7	-1,6	-1,3	+	+	+	+
Irlandia	0,7	2,1	2,1	4,6	+	+	+	+
Włochy	-2,7	-2,8	-1,8	-0,3	+	+	+	+
Luksemburg	3,6	3,2	4,7	5,3	+	+	+	+
Holandia	-1,1	-0,7	1,0	2,0	+	+	+	+
Austria	-1,7	-2,3	-2,1	-1,1	+	+	+	+
Portugalia	-2,7	-2,2	-2,0	1,4	+	+	+	+
Finlandia	-1,5	1,3	1,8	6,7	+	+	+	+

Źródło: *Bankowe abc*, „Bank i Kredyt” 2001, nr 78, s. 12.

Uwaga: Spełnione kryterium deficytu „+”, niespełnione „-” w odpowiednich latach.

Wypełnianie kryterium długu publicznego w krajach członkowskich UE aspirujących do UGW w r. 1999 było jeszcze bardziej zróżnicowane wobec wartości referencyjnej (60% PKB) niż kryterium deficytu. W 1997 r. tylko Francja, Luksemburg, Portugalia i Finlandia utrzymały dług publiczny zgodnie z wymogami traktatowymi. Rok później do grupy tych państw przyłączyła się Irlandia. W latach 1997–2000 wciąż w tych samych państwach UE poziom długu publicznego kształtował się ciągle na poziomie niższym niż 60% PKB (tab. 4).

Tabela 4

Dług publiczny w krajach UE w latach 1997–2000 (jako % PKB)

Wyszczególnienie	1997	1998	1999	2000				
Belgia	125,3	119,8	116,4	110,9	-	-	-	-
Niemcy	60,9	60,7	61,1	60,2	-	-	-	-
Grecja	108,3	105,5	104,6	103,9	-	-	-	-
Hiszpania	66,7	64,7	63,4	60,6	-	-	-	-
Francja	59,3	59,7	58,7	58,0	+	+	+	+
Irlandia	65,1	55,0	50,1	39,1	-	+	+	+
Włochy	120,1	116,2	114,5	110,2	-	-	-	-
Luksemburg	6,0	6,4	6,0	5,3	+	+	+	+
Holandia	70,0	66,8	63,1	56,3	-	-	-	+
Austria	64,7	63,9	64,7	62,8	-	-	-	-
Portugalia	59,1	55,3	55,0	53,8	+	+	+	+
Finlandia	54,1	48,8	46,9	44,0	+	+	+	+

Uwaga: kryterium długu „+” niespełnienie „-”.

Źródło: Jak w tab. 3.

Prognozy przystąpienia Polski do UGW wskazują rok 2006 lub mniej optymistycznie rok 2009 lub 2010. Jeżeli Grecja w ciągu dwóch lat przed przystąpieniem do UGW osiągnęła poprawę o 3% PKB (z -4,8% PKB w 1997 r. do -1,6% PKB w 1999 r.), to Polska zgodnie z szacunkiem Ministerstwa Finansów w ciągu dwóch lat ma również szansę poprawić wynik deficytu budżetowego (z -5,3% PKB w 2004 r. do -3,3% PKB w 2006 r.) jednak tylko o 2% PKB. Jeśli chodzi o kraje nowo przyjęte do UE, to ich średni wskaźnik deficytu budżetowego w latach 2001–2004 jest bliski wartości referencyjnej (3% PKB). Polska ma nieznacznie gorsze wyniki niż średnie wyniki tych krajów w poszczególnych latach (tab. 5).

W pierwszych miesiącach członkostwa Rząd RP będzie zobowiązany do przygotowania programu konwergencji opisującego założenia planowanej polityki gospodarczej w średnim okresie, ukierunkowanej na spełnienie warunków niezbędnych doprzyjęcia wspólnej waluty.

Zgodnie z postanowieniami Paktu Stabilności i Wzrostu nowe kraje członkowskie – podobnie jak dotychczasowe – będą zobligowane m. in. do określenia w programach konwergencji, a następnie realizacji, polityki fiskalnej, która umożliwi w średnim okresie osiągnięcie i utrzymanie salda budżetowego bliskiego równowagi lub charakteryzującego się nadwyżką²⁰.

Tabela 5

Deficyt budżetowy w krajach nowo przyjętych do UE w latach 2001–2004 (w % PKB)

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004
			prognozy	
Kraje nowo przyjęte do UE	-2,8	-3,3	-3,6	-3,4
Polska	-3,9	-3,5	-3,7	-4,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *World Economic Outlook, Growth and Institutions*, IMF, April 2003.

Depozyty finansowe wynikające z PSW nie mogą być nałożone na Polskę i inne nowo przyjęte kraje, ponieważ są zarezerwowane tylko dla krajów należących do strefy euro. Jednak Rada Europy ma możliwość ukarania kraju członkowskiego z derogacją poprzez redukcję przeznaczonych dla tego państwa środków z Funduszu Spójności²¹. W praktyce Komisja Europejska może nałożyć sankcje na Polskę dopiero po przeprowadzeniu żmudnych,

²⁰ Komisja Europejska domaga się zwykle obniżenia ujemnego salda w ciągu roku. Prawdopodobnie w przypadku Polski i pięciu innych krajów (Cypr, Czechy, Węgry, Malta, Słowacja) termin dojścia do wartości referencyjnej 3% PKB będzie dłuższy niż jeden rok.

²¹ R. Woreta, J. Borowski, *op. cit.*

kilkuletnich procedur. Kara mogłaby polegać na wstrzymaniu 1–2 mld euro rocznie z Funduszu Spójności²².

Pomimo wielu rozbieżności w liczeniu zarówno deficytu budżetowego, jak i długu publicznego oraz innych wspomnianych barier istnieją realne możliwości całkowitego spełnienia dwóch kryteriów Maastricht: kryterium deficytu i długu publicznego. Trwałość spełnienia ich w niedalekiej przyszłości (2005–2006) będzie zależać od tempa wzrostu PKB²³, konsekwentnej i twardej polityki budżetowej oraz zmiany struktury wydatków budżetowych²⁴.

Iwona Wojciechowska

FULFILLING FISCAL CONVERGENCE CRITERIA IN POLAND

Poland has accepted a formally new framework of the fiscal rules since the accession to UE. Complying deficit and debt criteria (3% GNP for deficit and 60% GNP for debt) are – compulsory and under partly penalty of reducing Cohesion Fund. The real fiscal convergence criteria in Poland are a little bit differ from the same average of other new State Members. Poland has a problem with deficit criteria. It is slightly above limit. However, two years before entry to EMU, a few State Members of UE had not complied the fiscal criteria, too (Greece and Spain). There are some restraints of complying the fiscal criteria in Poland in 2004: structural problems of public expenditures, a partial financing of UE programe, a UE fee, a high rate of euro related to zloty (increase the amount of the foreign part of Polish public debt), the different methods of accounting the amount of budgetary deficit and public debt.

According to assessment, Poland is to comply fiscal convergence criteria in 2006 and three years later it will have the chance of the automatic entering to Euro zone.

²² *Procedura ostrzegawcza...*

²³ Standardowo uważa się, że ograniczanie deficytu budżetowego jest uzależnione od tempa wzrostu gospodarczego. Można to wyrazić formułą: $d = gb$, gdzie d – wskaźnik deficytu budżetowego w % PKB, g – dynamika wzrostu gospodarczego, b – wskaźnik długu publicznego w % PKB ($0,03 = 0,05 \times 0,6$). Wówczas tylko przy wzroście gospodarczym 5% można osiągnąć progowe wartości deficytu budżetowego – 3% PKB i długu publicznego 60% PKB (P. De Grauwe, *Unia walutowa*, PWN, Warszawa 2003).

²⁴ J. Ciak, *op. cit.*